O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON DAVLAT JAHON TILLARI UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

Rektor __________ I.Tuxtasinov

2025-yil “___” __________

Ro‘yhatga olindi: *BD60230100*- TTT2404

2025-yil “ 4 ” __________

TINGLAB TUSHUNISHNI TAKOMILLASHTIRISH FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200 000 – San’at va gumanitar fanlar

Ta’lim sohasi: 230 000 – Tillar

Ta’lim yo‘nalishi: 60230100 – Filologiya va tillarni o‘qitish (turk tili)

Toshkent-2025

<table>
<tr><td colspan="2">Fan/modul kodi
TTT2404</td><td>O‘quv yili
2025-2026</td><td>Semestr
3</td><td colspan="2">Kreditlar
4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fan/modul turi
Tanlov</td><td colspan="2">Ta’lim tili
Rus O‘zbek</td><td colspan="2">Haftadagi dars soatlari
2</td></tr>
<tr><td rowspan="2">1.</td><td>Fanning nomi</td><td colspan="2">Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)</td><td>Mustaqil ta’lim (soat)</td><td>Jami yuklama (soat)</td></tr>
<tr><td>Tinglab tushunishni takomillashtirish</td><td colspan="2">48</td><td>72</td><td>120</td></tr>
</table>

2\.

I. Fanning mazmuni

Fanning maqsadi - talabalarning turli kontekstlardagi og‘zaki matnlarni anglash, ulardan kerakli ma’lumotlarni ajrata olish, eshitilgan nutq asosida tahlil qilish, izohlash va baho berish ko‘nikmalarini shakllantirish va rivojlantirishdan iborat. Fan tinglab tushunish jarayonida faol tinglovchi bo‘lish, nutqning ma’no, ohang va uslubiy xususiyatlarini anglash, turli nutqiy vaziyatlarda mos ravishda javob bera olish malakalarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Fanning vazifasi - talabalarni turli nutqiy janr va uslublardagi og‘zaki matnlarni eshitish va tushunishga tayyorlash;

- tinglab tushunish bo‘yicha asosiy strategiyalar (asosiy g‘oyani aniqlash, tafsilotlarni ajratish, xulosa chiqarish)ni o‘rgatish;
- eshitilgan matn asosida savollarga javob berish, mazmunini qayta hikoya qilish va fikr bildirish ko‘nikmalarini rivojlantirish;
- eshitilgan matndan asosiy ma'lumotlar, sabab-oqibat bog‘liqliklarini ajratish va ular asosida xulosa chiqarish malakalarini shakllantirish;
- turli ijtimoiy, madaniy va mavzuli kontekstlardagi og‘zaki nutqni anglash va unga nisbatan o‘z pozitsiyasini ifodalashga o‘rgatish;
- talabalarning eshitish orqali so‘z boyligini kengaytirish va talaffuzga e’tibor qaratish.

Xorij tajribasiga muvofiqligi

“Yozma nutqni takomillashtirish” fanini tuzishda Turkiya oliy ta’lim muassasalari tajribasi ham alohida o‘rin tutadi. Xususan, **Marmara Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi** kabi yetakchi universitetlarda **Türkçe**

Yazılı Anlatım / Akademik Yazı / İleri Yazma Becerileri nomlari ostida o'qitiladigan fanlar tajribasi o'rganildi.

https://meobs.marmara.edu.tr/Ders/turkce-i-yazili-anlatim/tto121-1042-3085?utm_source=chatgpt.com

II. Asosiy qism (amaliy mashg'ulotlar)

II. I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

3-semestr

1. Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde Dinleme Eğitimi. *Dinleme metni:* 1. Bizim mahalle 2. Akşam haberleri. **(2 saat)**

2. Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde Dinleme Eğitimi. *Dinleme metni:* 1. Bizim mahalle 2. Akşam haberleri. **(2 saat)**

3. Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde Dinleme Eğitimi. *Dinleme metni:* 1. Bizim mahalle 2. Akşam haberleri. **(2 saat)**

4. Dinleme nasıl meydana gelir? Dinleme modelleri. *Dinleme metni:* 1. Sınav sonucu belli oldu. 2. Okul öncesi eğitim. **(2 saat)**

5. Dinleme türleri: Amaca göre dinleme. *Dinleme metni:* 1. Dünyada ilginç kütüphaneler. 2. Her kapıyı açan anahtar: Yabancı dil. **(2 saat)**

6. Dinleme süreçleri. *Dinleme metni:* 1. Emlakçıda. 2. Servis görevlisini beklerken. **(2 saat)**

7. Dinlemede işleme süreçlerinin rolü. *Dinleme metni:* 1. Beethoven. 2. Ankara film festivali. **(2 saat)**

8. Hangi işleme sürecini öğrenmeliyiz? *Dinleme metni:* 1. Bu kim? 2. Elias Howe. **(2 saat)**

9. Dinleme neden zordur? *Dinleme metni:* 1. Film dünyası. 2. Festivaller. **(2 saat)**

10. Dinleme eğitiminde hedef ne olmalıdır? *Dinleme metni:* 1. Şeker gibi bir bayram. 2. Dünyadaki doğum günü kutlamaları. **(2 saat)**

11. Dinleme stratejileri öğretimi yararlı bir uygulama mıdır? *Dinleme metni:* 1. Emrah ile Selvihan. 2. Bir başarı öyküsü. **(2 saat)**

12. Dinleme dersinin aşamaları nelerdir? *Dinleme metni:* 1. İdil Beret. 2. Çöller. **(2 saat)**

13. Dinleme öncesi. *Dinleme metni:* 1. Vitaminler. 2. Filmden parça izleme. **(2 saat)**

14. Dinleme sırası. *Dinleme metni:* 1. Tuhaf yasaklar. 2. Türkçe podcast dinleme. **(2 saat)**

15. Dinleme sonrası. *Dinleme metni:* 1. Şifalı bitkiler ve faydaları. 2. Türk radyosundan parça dinleme **(2 saat)**

16. Materyal kullanımı: Gerçek material. *Dinleme metni:* 1. Şehirlerin renkleri.

	2. Grup halinde konuşma **(2 saat)** **17.** Dinlemede kullanılacak pratik teknikler nelerdir? *Dinleme metni:* 1. Kokuların sırları. 2. Hikaye anlatma **(2 saat)** **18.** Etkili dinleme eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler. *Dinleme metni:* 1. Duygu dünyamız. 2. Karşılıklı konuşma. **(2 saat)** **19.** Otantik dinleme materyallerinin kullanımı. *Dinleme metni:* 1. Minyatürün serüveni. Türkçe haberler **(2 saat)** **20.** Dinleme eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Dinleme metni:* 1. Gelişen teknoloji. **(2 saat)** **21.** Teknolojinin dinleme eğitimine katkısı. *Dinleme metni:* 1. İlginç araçlar. **(2 saat)** **22.** *Dinleme metni:* 1. Kayak merkezleri **(2 saat)** **23.** *Dinleme metni:* 1. Klasik arabalar **(2 saat)** **24.** *Dinleme metni:* 1. Televizyon dizilerinin toplum üzerindeki etkileri. **(2 saat)** **III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar** Amaliy mashg'ulotlar multimedia vositalari bilan jihozlangan auditoriyada faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mashg'ulot jarayonida mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq. **IV. Mustaqil ta'lim shaklini tashkil etishga qo'yilgan talablar va tavsiya etilgan mavzular:** Talabalarni mustaqil ta'lim shaklini tashkil etishga qo'yilgan talablar O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 29-apreldagi 136-sonli "Oliy ta'lim muassasalari talabalari mustaqil ta'limini tashkil etish bo'yicha namunaviy tartibni tasdiqlash to'g'risida"gi buyrug'i asosida ishlab chiqilgan. Mustaqil ta'limni baholash semestr davomida berilgan topshiriq asosida bajarilgan ishlami HEMIS axborot tizimida ilova qilish, shuningdek, oraliq va yakuniy test va savollarga javob berish asosida oshiriladi. - o'tilgan mavzuni chuqur o'rganishlari uchun darslik, o'quv materiallari bilan faol ishlash; - amaliy mashg'ulotlar va imtihonlarga oldindan tayyorgarlik ko'rish, vaqtdan unumli foydalanish; - fan (modul)lar bo'yicha mustaqil ta'lim topshiriqlarini belgilangan muddatlarda taqdim etishi;

	kafedrasi, PhD - o'qituvchi; N.Abduraximova- O'zbekiston davlat Jahon tillari universiteti "Ikkinchi chet tili" kafedrasi, o'qituvchi; Z.Komilova– O'zbekiston davlat Jahon tillari universiteti Ikkinchi chet tili" kafedrasi, stajyor-o'qituvchi.
9.	**Taqrizchilar:** G.Xalliyeva – O'zDJTU, universiteti "G'arb adabiyoti" kafedrasi mudiri f.f.d., professor A.Tilavov – TDO'TAU, "Folklorshunoslik va dialektologiya" kafedrasi f.f.d, professor

Ingliz №3 - fakulteti dekani ____________ I.Xaydarov

Ikkinchi chet tili
kafedrasi mudiri ____________ E.Moydinova

Universitet axborot resurs
markazi direktori ____________ S.Kayumova

	2 (qoniqarsiz) baho – talaba modul bo'yicha yetarli bilimga ega emas, juda qo'pol xatolarga yo'l qo'yadi, savollarga qiyinchilik bilan javob beradi, berilgan topshiriqlarni bajara olmaydi.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Prof.Dr. Fatma BÖLÜKBAŞ., Doç.Dr. Mehmet Yalçın Yılmaz. Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin TürkçeB1/B2 Ders Kitabı. Kültür Sanat Yayınevi 2021. **Qo'shimcha adabiyotlar** 1. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: "O'zbekiston", 2017. - 48 b. 2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: "O'zbekiston", 2016. 3. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik– har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – T.: "O'zbekiston", 2017. 4. Karay H. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi. El kitabı- Ankara, 2020. **Axborot manbalari** 1. https://ru.scribd.com/document/391193110/YAZILI-ANLATIM-TURLER%C4%B0 2. https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/TUR201U/ebook/TUR201U-15V1S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf 3.https://www.kitapyurdu.com/kitap/okuma-becerisi-ogretimi-ve-degerlendirilmesi/106674.html?srsltid=AfmBOopqy1g4U-JfQDALmvsm62V6tRLGGAw3tuQdiHrDchj1mSh9tKOg&utm_source=chatgpt.com
7.	O'quv dasturi O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan. Dastur universitet Kengashining 2025-yil 4 - iyun dagi yig'ilishida ko'rib chiqilgan va tasdiqqa tavsiya etilgan (10 -sonli bayonnoma).
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** H.Boltaboyeva – O'zbekiston davlat Jahon tillari universiteti "Ikkinchi chet tili" kafedrasi, PhD - o'qituvchi; N.Abduraximova- O'zbekiston davlat Jahon tillari universiteti "Ikkinchi chet tili" kafedrasi, o'qituvchi; Z.Komilova– O'zbekiston davlat Jahon tillari universiteti Ikkinchi chet tili"

	- mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarishda plagiat (ko'chirmakashlik)ga yo'l qo'ymasligi; - kichik guruhlarda hamkorlikdagi mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarishda jamoaning umumiy maqsadiga mos harakat qilishi, o'ziga yuklatilganl vazifalami o'z vaqtida bajarishi. **Mustaqil ta'limni tashkil etishda fanning xususiyatini inobatga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:** - berilgan mavzu asosida **insho, esse, maqola** yozish; - **rasmiy hujjatlar** (ariza, tarjimai hol, tavsifnoma)ni mustaqil tayyorlash; - **matn tahlili** – adabiy yoki ilmiy matnni qisqacha bayon qilish, xulosalar chiqarish; - berilgan matnni qisqartirish yoki kengaytirish; - matndagi grammatik va uslubiy xatolarni to'g'rilash; -biror matnni boshqa janrga o'tkazish (masalan, hikoyani esse shaklida yozish); - erkin mavzuda **kundalik yozuvlar** yuritish; - turk tilidagi matnlarni o'zbekcha variantlari bilan taqqoslab, **uslubiy va leksik farqlarni tahlil qilish**. **3-semestr** 1. Sesli hikaye hazırlama (4 saat) 2. Sesli masal hazırlama (4 saat) 3. Sesli kitplar hazırlama (4 saat) 4. Benim ülkem sunum yapama (4 saat) 5. Ben sevdiğim kitap filim çekmek (4 saat) 6. En güzel hadiye anneme diyalok kurma (4 saat) 7. Benim ünversitetim filim çekmek (4 saat) 8. Çevremiz sunum yapmak (4 saat) 9. Günlük konuşmaları dinleyerek anlam becerisini geliştirme yolları (4 saat) 10. Basit diyaloglar ve kısa hikâyelerle dinleme etkinlikleri hazırlama (4 saat) 11. A2 seviyesinde öğrenciler için podcast önerileri ve kullanımı (4 saat) 12. Aile, okul ve alışveriş temalı dinleme metinleri oluşturma ve analiz etme (4 saat) 13. A2 seviyesine uygun şarkılarla dinlediğini anlama çalışmaları (4 saat)

	14. Orta seviye haber bültenleriyle dinleme anlama stratejileri geliştirme (4 saat) 15. B1 düzeyinde öğrenciler için film ve dizi sahnelerinden dinleme etkinlikleri hazırlama (4 saat) 16. TEDx konuşmaları ve kısa belgesellerle dinleme becerilerini geliştirme (4 saat) 17. B1 seviyesinde kelime bilgisi ile dinleme başarısı arasındaki ilişki (4 saat) 18. B1 seviyesinde dinlediğini anlama becerisini ölçen değerlendirme araçları hazırlama (4 saat) Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar o'quv dasturida tavsiya etilgan qo'shimcha adabiyotlarni o'qish, o'zlashtirish, ularni tahlil qilish, berilgan mavzular bo'yicha portfolio tayyorlash va ularni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3.	**V. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalar** **Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:** • turk tilini xalqaro til bilish darajasiga ko'ra (CEFR) kamida B2+ darajada o'zlashtirishi; • shaxsiy qiziqishlari, kasbiy yo'nalishi va ijtimoiy-madaniy mavzulardagi so'zlarning ma'nosini bilishi va ularni muloqotda to'g'ri qo'llay olish; • ijtimoiy-madaniy, siyosiy-iqtisodiy mavzularda qo'llaniladigan so'zlarning talaffuz qoidalarini mukammal o'zlashtirishi va muloqot jarayonida ishlata olish ko'nikmalarini egallashi; • turli kontekstlarda so'z va iboralarning qo'llanilishini o'rganishda manbalardan (lug'atlar, so'zlar moslashuvi) unumli foydalana olish; • ibora hamda yozma nutqda qo'llaniladigan so'zlarning ko'chma va to'g'ri ma'nosini bilish va to'g'ri qo'llash; so'zlarni kontekstga mos uslubda tanlay olish hamda ulardan og'zaki va yozma muloqotda erkin foydalanish malakasiga ega bo'lishi lozim.
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • interfaol keys-stadilar; • amaliy mashg'ulotlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruh, mikroguruh bo'lib ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar;

	• jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdagi 824-sonli qarori bilan tasdiqlangan "OTMlarda o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi tog'risida Nizom"ga ko'ra fanga ajratilgan kredit beriladi. Talabalarning bilimini baholash O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risidagi Nizom" talablari asosida belgilanadi. **Talabalarning bilimini baholash mezonlari:** **5 (a'lo) baho** – talaba amaliy mashg'ulotlari topshirig'ini mustaqil yondashgan holatda to'g'ri bajaradi, amaliy muammo bo'yicha mustaqil mushohada yuritadi, masalaga oid daliliy misollarni tanlay oladi va ularni to'g'ri tahlil etish asosida ma'lum ilmiy xulosalar chiqara biladi, tayanch tushuncha va terminlarning mohiyatini to'g'ri izohlay oladi, dars jarayonida berilgan amaliy savollarga to'g'ri javob bera oladi, berilgan vazifa yuzasidan keng amaliy bilimga ega bo'ladi, fikrini izchil, erkin va ravon ifodalash ko'nikmasiga ega bo'ladi, mavzuga oid masalalar yuzasidan tegishli qarorlar qabul qila oladi. **4 (yaxshi) baho** – talaba amaliy mashg'ulotlari topshirig'ini mustaqil yondashgan holatda to'g'ri bajaradi, ammo ishda ayrim kamchiliklarga yo'l qo'yadi, amaliy muammo bo'yicha mustaqil mushohada yurita oladi, masalaga oid daliliy misollarni tahlil etish asosida ma'lum ilmiy-nazariy xulosalar chiqara oladi, tayanch tushuncha va terminlarning mohiyatini izohlashda ba'zi ikkilanishlarga, kamchiliklarga yo'l qo'yadi, dars jarayonida berilgan amaliy savollarga to'g'ri javob beradi, berilgan vazifa yuzasidan muyyan amaliy bilimga ega bo'ladi, fikrini izchil, erkin va ravon ifodalash ko'nikmasiga ega bo'ladi, biroq mavzuga oid masalalar yuzasidan yetarli qaror qabul qila olmaydi. **3 (qoniqarli) baho** – talaba amaliy mashg'ulotlari topshirig'ini mustaqil yondashgan holatda to'g'ri bajarish jarayonida jiddiy kamchiliklarga yo'l qo'yadi, amaliy muammo bo'yicha mustaqil mushohada yuritishda ma'lum ilmiy-nazariy xatolarga yo'l qo'yadi, tayanch tushncha va terminlarning mohiyatini to'liq izohlay olmaydi, dars jarayonida berilgan amaliy savollarga qisman javob beradi, berilgan vazifa yuzasidan yetarli bilimga ega bo'lmaydi. Talaba fikrini izchil, erkin va ravon ifodalash, mavzuga oid masalalar yuzasidan qaror qabul qila olish ko'nikmasi to'liq shakllanmagan bo'ladi.